

تحلیلی بر نگاه امام (ره) به

هنر و رسانه

علیرضا پناهیان

بیان معنوی

پناهیان، علیرضا، ۱۳۴۴ -

تحلیلی بر نگاه امام(ره) به هنر و رسانه / علیرضا پناهیان.

مشخصات نشر: تهران: بیان معنوی، ۱۳۹۲، ۸۰ ص؛ ۱۳۱۸ س م

An Analysis Of Imam Khomeini's View on Art & Media/ Alireza Panahian

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۸۷۹-۹-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا | وضعیت فهرست نویسی: زیر نویس

موضوع: خمینی، روح الله رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی

ایران. ۱۳۷۹-۱۳۶۸- نظریه درباره هنر

موضوع: خمینی، روح الله رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی

ایران. ۱۳۶۸-۱۳۷۹- نظریه درباره رسانه های گروهی | موضوع: هنر

موضوع: رسانه های گروهی | رده بندی کنگره: ۱۳۸۱ت۳/۵/۱۵۷۴

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۸۴۲ | شماره کتابشناسی ملی: ۱۷۴۷۱۹۸

تحلیلی بر نگاه امام (ره) به هنر و رسانه

پدیدآورنده: علیرضا پناهیان | ناشر: بیان معنوی

تحقیق، تنظیم، نمایه‌گذاری، آماده‌سازی و ویرایش: مؤسسه عصر بیان معنوی

طراح یونیت فرم و جلد: مسعود نجابتی

مدیریت هنسری: خانه ط — راجان انقلاب اسلامی

طراحی قالب صفحات: علیرضا حصارکی | صفحه آرایی: آرزو کرمی

نوبت چاپ: سوم — پاییز ۱۳۹۲ | شمارگان: ۲۵۰۰

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

فروشگاه اینترنتی: bayancenter.ir | وبگاه: bayanmanavi.ir

سامانه پیامک: ۱۰۰۰۱۳۱۳ | مرکز پخش: ۰۲۱-۷۷۶۵۰۵۷۶

پست الکترونیک: bayan.manavi@gmail.com | ۰۹۳۰۵۰۵۰۳۱۲

تمام حقوق برای مؤسسه عصر بیان معنوی محفوظ است. | صندوق پستی: ۱۵۷۱۵-۱۱۷

■ فهرست مطالب

۱۱	نگاه ما به نگاه امام(ره)
۲۱	نسبت امام(ره) با هنر و رسانه
۲۵	نگاه امام(ره) به هنر
۲۷	خطاب امام(ره) به هنرمندان
۲۹	هنر و درد دین
۳۹	هنر و دردهای جهان بشریت
۴۳	هنر و دردهای جامعه
۴۹	جلوگیری از ابتدال
۵۱	یک راهبرد برای عملی شدن هنر متعهد
۵۵	نگاه امام(ره) به رسانه
۵۷	خطاب امام(ره) به مدیران رسانه ملی
۵۹	فراگیری رسانه
۶۳	رسانه و اولویت عدم ایجاد انحراف
۶۷	دانشگاه عمومی
۷۱	نقش اول و مسئولیت بالاتر
۷۵	ویژگی‌های اداره‌کنندگان رسانه
۷۹	فهرست تفصیلی

بسم الله الرحمن الرحيم

خون پاک خدا پرزند فغانه درجه امش و شاد و شرف و دولت سرایه زوال پذیر آنکه از سر
که به به تناسف است درینا به قدرت اسلام همیشه نام جان زبانیست جان حال حق است که
تا به هر صد قول قرآن است که صد و نیند اسلام با هر صد و نیند اسلام به هر صد
میدم اسلام اسلام فغانه دروند اسلام با هر صد اسلام با هر صد اسلام با هر صد
اگر در دنیا باشد به هر صد و یک است که در دنیا سرایه در هر صد و یک است که در دنیا
اسلام بر فغانه و بجز اسلام است اسلام سازش و فغانه اسلام بر فغانه به هر صد
اسلام بر فغانه باشد به هر صد و فغانه و نیند فغانه که در هر صد و فغانه
سیاهی فغانه است به هر صد و فغانه و نیند فغانه که در هر صد و فغانه
کاهی که فغانه و نیند فغانه در هر صد و فغانه و نیند فغانه که در هر صد و فغانه
است که از فغانه و نیند فغانه و نیند فغانه که در هر صد و فغانه
به هر صد و فغانه که در هر صد و فغانه و نیند فغانه که در هر صد و فغانه
طایفه و نیند فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه
زین بگذرد که فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه
کشتن به فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه
اینگونه فغانه تا به هر صد و فغانه و نیند فغانه که در هر صد و فغانه
و نیند فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه فغانه

جماد الثانیة عشر سنه ۱۲۸۰ هـ
مجمع

نگاه ما به نگاه امام (ره)

نگاه ما به نگاه امام (ره)

پیش از پرداختن به نگاه امام (ره)، ابتدا ببینیم خود امام (ره) در کجای «زندگی» ما قرار دارد؟ هرچند در مورد آنان که امام (ره) را بسیار دوست دارند، باید پرسید امام (ره) در کجای «هستی» شان قرار دارد؟ چون بسیار عمیق‌تر از این حرف‌ها به امام (ره) احساس وابستگی می‌کنند. اما فعلاً می‌خواهیم حداقلی بحث کنیم. پس ابتدا ببینیم به خود امام (ره) چگونه نگاه می‌کنیم؟

آیا واقعاً امام (ره) را به رهبری پذیرفته‌ایم؟ آیا حاضریم خود را به او بسپاریم و با راهنمایی او راه برویم؟ یا باید با بیان عظمت او ما را به این تسلیم، وادار کنند؟ هر چند تسلیم شدن مانند دل سپردن نمی‌شود. و اگر کسی به امام (ره) عشق بورزد و امامتش را بپذیرد، البته بیشتر از او سود می‌برد.

نگاه ما به امام (ره)
چگونه است؟

امام(ره) غیر از فقاہت و عرفانش به عنوان یک متفکر و فیلسوف در بسیاری از زمینه‌ها، آغازگر اندیشه‌های نو و تحول‌آفرین بوده است؛ اندیشه‌هایی که فراتر از زمان خودش، در آینده نیز بسیار تأثیرگذار خواهند بود. نمی‌توانیم از کنار امام(ره) که آیینۀ اندیشه‌ای برای آینده است، به سادگی عبور کنیم، چراکه در این صورت از تحولات آینده عقب خواهیم ماند.

امام، آیینۀ اندیشه‌ای برای آینده

ما طبیعتاً برای حضرت امام(ره) احترام بسیاری قائل هستیم. ولی چیزی بالاتر از احترام و حتی علاقه داشتن به ایشان، این است که به امام(ره) معتقد باشیم. این اعتقاد ضمن آنکه تعیین‌کنندۀ جهت حرکت فردی و اجتماعی ما خواهد بود، ما را به سلسله دیدگاه‌ها و مبانی مشترکی می‌رساند، که برای هر نوع گفت‌وگو و تفکر جمعی لازم و ضروری است.

«اعتقاد» به امام، لازمه هر نوع تفکر جمعی

امروز ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که تلقی‌ها از پدیده‌ها و مفاهیم با هم بسیار متفاوت‌اند. و زندگی با سرعت زیاد در حرکت است و نمی‌شود انسان‌ها را متوقف کرد تا ابتدا همه به توافق‌های اولیه در مبانی فلسفی برسند، و بعد در سرشاخه‌ها به تفاهم‌های کاربردی دست یابند. یعنی نمی‌توان ابتدا منتظر توافق‌های نظری محض بود تا وجه مشترکی پیدا شود که بعد بر مبنای آن وجه مشترک، نحوه برنامه‌ریزی تشخیص داده شود.

نمی‌توان برنامه‌ریزی را تا حصول توافق‌های نظری محض متوقف کرد

انسان‌ها نیز معمولاً در زندگی خودشان عملاً همین روند را پیش می‌گیرند. یعنی همیشه از ابتدا شروع نمی‌کنند که بر اساس مباحث بنیادین و هستی‌شناسانه بررسی‌های کاملی صورت دهند و تمام

انسان معمولاً بر اساس پیش‌فرض‌های پذیرفته شده، برنامه‌ریزی می‌کنند

مبانی را روشن نمایند و بعد به سرشاخه‌ها برسند و بر اساس آن برای زندگی خودشان برنامه‌ریزی کنند. بالاخره با تکیه بر پیش فرض‌هایی و یا با علم اجمالی به یک سلسله مبانی، تفکر و برنامه‌ریزی‌های خود را آغاز می‌کنند. یا دیدگاهی را آگاهانه و یا از روی علاقه انتخاب می‌کنند، و بر اساس آن زندگی می‌کنند، سپس آن دیدگاه را در مسیر زندگی مورد نقد و بررسی قرار می‌دهند. آنگاه اگر این انتخاب و این تجربه به خطا انجامید که تغییر پیدا می‌کند، و اگر تجربه خوبی بود که ادامه پیدا می‌کند، و تقویت خواهد شد.

نمی‌توان حرکت جامعه را تا بررسی مبانی متوقف کرد

به‌ویژه در مقام اداره یک جامعه، نمی‌توان حرکت جامعه را متوقف کرد، تا ابتدا مبانی اولیه مورد بررسی قرار گیرد، سپس نحوه زندگی اجتماعی را تعیین کرد، و آنگاه به راه افتاد. زندگی مدت‌هاست که آغاز شده است و هر لحظه نیازمند فعالیت ماست.

باید با یک تکیه‌گاه نظری محکم، از میانه راه آغاز کرد

گرچه این یک وضعیت خوب و ایده‌آل است که همه چیز را از نقاط آغازین شروع کنیم، ولی هیچ‌گاه مشکلات و ضرورت‌ها مجال این همه دورخیز را به ما نمی‌دهند. علاوه بر این چنانچه با یک تکیه‌گاه نظری محکم از میانه‌های راه نیز آغاز کنیم می‌توانیم به سر منزل مقصود برسیم. حالا اگر بخواهیم از میانه راه آغاز کنیم، از کدام تکیه‌گاه محکم شروع کنیم؟

آن تکیه‌گاه محکم، دیدگاه‌های حضرت امام(ره) است

دیدگاه‌های حضرت امام(ره) برای زندگی اجتماعی و فردی ما تا زمان ظهور، هدایت‌کننده و تکیه‌گاهی مطمئن و منحصر به فرد است. امام(ره) فقیهی عالی و فیلسوفی جامع‌نگر و عارفی کامل است و دیدگاه‌هایش از مبانی نظری محکمی برخوردارند. حُسن ایشان این

بود که هم یک زمان‌شناس، انسان‌شناس و جامعه‌شناس بسیار عالی و همچنین یک دین‌شناس بسیار توانمند بودند و در عین حال از ذهنی بسیار قوی و خلاق برخوردار بودند. قدرت خلاقیت و اوج عقلانیتی که در امام(ره) بود، به انسان اطمینان کامل می‌دهد که به نظرات ایشان اتکا کند.

در مقام عمل هم تجارب فراوانی داشتند. امام(ره) در سن و سال‌های جوانی بودند که ضمن گذراندن دوران طلبگی‌شان، در مجلس شورای ملی هم شرکت می‌کردند. از قم به تهران می‌آمدند و در قسمت نظارت مجلس می‌نشستند و در جریان گفت‌وگوها قرار می‌گرفتند.^۱ این یک نمونه از تجارب ارزشمند ایشان است. این تجارب زمانی ارزش و اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که انسان می‌بیند ایشان از فرصت‌هایی که برای تجربه‌اندوزی فراهم می‌شد خیلی دقیق استفاده می‌کردند، به گونه‌ای که هنوز وقتی خاطرات امام(ره) بازگو می‌شود، از تازگی خاصی برخوردار هستند.

امام(ره) در مقام عمل هم تجربیات فراوانی داشتند

خاطرات و نمونه‌هایی از این دست، توجه انسان را به این نکته جلب می‌کند که امام(ره) یک جامعه‌شناس بسیار واقع‌بین بودند. هیچ وقت از اسلام به صورت انتزاعی حرف نمی‌زدند. از حقایق عالم ایده‌آل‌گرایانه، خیال‌پردازانه، منفی‌بافانه یا مثبت‌نگرانه به صورت افراطی و بریده از واقع‌بینی صحبت نمی‌کردند. امام(ره) اگر رهبر هم نمی‌بودند، یک متفکر، یک اندیشمند اجتماعی، و یک عالم درجه‌ یک علوم انسانی بودند. جامعیتی که در اثر حضور تمام این ویژگی‌ها

جامعیت امام(ره) از او یک شخصیت قابل اعتماد ساخته بود

۱. صحیفه امام(ره)، ج ۸، ص ۶۷ و ج ۱۶، ص ۴۵۱.

در امام (ره) به وجود آمده بود، از او یک شخصیت بسیار قابل اعتماد ساخته بود. لذا کاملاً طبیعی و معقول است که به دیدگاه‌ها و نظرات حضرت امام (ره) با دید بسیار مطمئنی نگاه کنیم.

نگاه امام (ره) می‌تواند
مبنای برنامه‌ریزی‌ها
باشد

بنابراین اگر بخواهیم از میانه راه و از تکیه‌گاهی محکم و مطمئن آغاز کنیم، و به تفکر و برنامه‌ریزی در حوزه‌های فردی و اجتماعی بپردازیم، مناسب‌ترین و مطمئن‌ترین گزینه این است که نگاه امام (ره) را، در این مقطع، برای خودمان مبنای قطعی قرار دهیم.

اگر کسی بخواهد تشکیکی در دیدگاه‌های امام (ره) داشته باشد، باید در حد و اندازه‌های چنین جایگاهی باشد. یعنی اولاً باید بسیار هوشمند باشد. ثانیاً باید انسان، جامعه و جهان را بشناسد، و ثالثاً دین را هم بشناسد، و با آن برخوردی عالمانه و روشن‌فکرانه داشته باشد. لاقلاً اگر بخواهیم خیلی روشن‌فکرانه سخن گفته باشیم، به عنوان یک پیش‌فرض، از این نقطه به بعد شروع کنیم، و اوضاع خود را سامان دهیم. یعنی سخن حضرت امام (ره) را لاقلاً به عنوان یک پیش‌فرض، مبنای تفکر خود قرار دهیم.

معلوم است که ما معمولاً به این سادگی حرف کسی را نمی‌پذیریم، چه رسد به اینکه آن را مبنا هم قرار دهیم. شاید این یک جسارت دانشجویی یا طلبگی باشد که هنوز در ما باقی مانده است. نه در فقه، به سادگی و بدون بررسی سخن فقیهان را قبول می‌کنیم که چنین پذیرشی خلاف مشی اجتهاد است، و نه در فلسفه نظر فیلسوفان را درست می‌پذیریم که خلاف عقلانیت است. اگر کسی را بی‌دلیل برای خودمان بزرگ کنیم، راه تفکر خود را بسته‌ایم.

اما با همین روحیه و با همین جسارت، وقتی مقابل فرمایشات امام(ره) قرار می‌گیریم، واقعاً در انسان یک تواضعی پدید می‌آید. وقتی انسان مجموع دیدگاه‌های حضرت امام(ره) را با دقت بررسی می‌کند، می‌بیند واقعاً چنین نظرات نابی را کجا می‌توان پیدا کرد که این همه جامعیت و دقت داشته باشد؟ لذا اجازه می‌خواهم که سخنان حضرت امام(ره) را مثل وحی مُنزَل بگیریم و این اصلاً به آن معنا نیست که ما او را معصوم دانسته، و بیش از او اندیشیدن را منع کنیم و بیشتر از او فهمیدن را ممنوع بدانیم.

بعد از سخن خدا و سخنان اولیاء خدا، اگر سخنی بخواهد در حیات اجتماعی و فرهنگی ما قابل اعتماد و اتکاء باشد، انصافاً بیانات حضرت امام(ره) در رتبهٔ نخست قرار می‌گیرد. و اگر حضرت امام(ره) در مورد موضوعی به هر مقدار نظری داده باشند، خوشا به سعادت آن موضوعی که امام(ره) در مورد آن نظر داده‌اند. نظرات ایشان به شدت راه‌گشا است، و اگر تفکر کنیم، می‌توانیم از نظراتشان برداشت‌های فراوانی بکنیم؛ چون تفکر در نظرات ایشان می‌تواند سرچشمهٔ معارف بسیاری قرار گیرد.

امام(ره) حرف غیر مفید نمی‌زدند. این اصلاً زَیِّ سالکانهٔ ایشان بود. اقتضای منش سالکانه و زاهدانهٔ ایشان این بود که کم حرف می‌زدند. و حتماً خودشان گزینش می‌کردند که چه چیزی را باید بگویند. لذا چیزهایی را هم که فرموده‌اند، جدا از اعتبارش، می‌شود به اهمیتش هم بسیار اعتنا کرد.

بعد از کلام خدا و معصومین(ع) سخن قابل اعتماد، سخن امام(ره) است

با این مقدمه می‌خواهیم به بحث درباره دیدگاه‌های حضرت امام(ره) درباره هنر و رسانه پردازیم. البته می‌توان به ذکر جملات امام(ره) در این باره اکتفا کرد. اما شاید امروزه دیگر تنها روایت کلمات امام(ره) کافی نباشد. بلکه باید با بحث درباره آن سخنان، نکات کلیدی و مهمی را استنتاج نمود و با درایت، به لوازم و نتایج کلمات ایشان در عرصه‌های مختلف توجه کرد و با نور آن، راه را روشن نمود.

